

TARİHİ HATA GİDERİLECEK Mİ?

Milli saraylarda yangın ve hırsızlık tehlikesi

Neşe SARIDOĞAN

Osmanlı'nın 700'üncü kuruluş yıldönümü kutlanırken, bu imparatorluktan miras kalan milli saray ve kasırların, hâlâ büyük tehlike altında bulunduğu ortaya çıktı. Geçen ay TBMM'den bir ekibin, İstanbul'daki tarihi saraylarda yaptığı incelemede, itfaiye elemanlarının bahçe ve görevleriyle ilgisiz işlerde çalıştırıldıkları, saraylarda yangına karşı hiçbir ekip ve teçhizatın bulunmadığı tespit edildi. İncelemenin yapıldığı dönemde TBMM İdare Amiri olan Hakan Tartan, saraylardaki durumu "Allah'a emanet" diye nitelendirirken, Milli Saraylar Daire Başkanlığı, sarayları kurtaracak projelerin hayata geçirilmesi için, bütçeden gelecek parayı bekliyor... İşte, Milli Saraylar dosyası...

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunun 700'üncü yılı, ihtisamlı etkinliklerle kutlanmaya hazırlanıyor. Bunun için hiçbir masraftan çekinmeyen devlet, aynı özeni, imparatorluğun en büyük miraslarından biri olan milli saray ve kasırlara gösteremedi. Geçtiğimiz ay TBMM'den bir ekibin yaptığı inceleme sonuçlarına göre, bu tarihi eserlerin korunması için hiçbir tedbir alınmadığı gibi, itfaiye ekibi bile ilgisiz işlere kaydırılmış durumda.

TBMM'nin yaptığı incelemeyi NOKTA'ya değerlendiren TBMM Başkanlık Divanı Üyesi şimdiki Çalışma Bakanı Hakan Tartan, gördükleri manzarayı "vahim" olarak nitelendiriyor. Yaptıkları araştırmada acı gerçeklerle karşılaştıklarını ifade eden Tartan, değeri parayla ölçülemeyecek nitelikte olan saraylarda, hiçbir güvenlik önleminin bulunmadığına şahit olduklarını söylüyor:

"Özellikle saray ve kasırların, yangın tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu gördük. Saraylarda güvenlik sistemi yok. En önemli tarihi değerlerimizin, bu kadar sınırsız kalmasına bir anlam veremiyorum. İtfaiyede görev yapmak için alınan ekip, alınan bir kararla lağv edilmiş. Bu ekip, park ve bahçelerde çalıştırılıyor. Yangını önleyecek hiçbir ekip olmadığı gibi, teçhizat da yok. Ayrıca hırsızlığı önleyecek kamera ya da radar sistemi gibi bir düzenleme de, hiçbir saray ve kasırdaki yer almıyor. Adeta hırsızlara davetiye çıkarılmış. Bugün birçok tarihi eşyayı, devlet dairelerinde görüyoruz."

Güvenlik Koordinasyon Kurulu üeleriyle birlikte, İstanbul'da yaptıkları incelemeler sonucunda, alınacak önlemleri belirlediklerini söyleyen Tartan, itfaiye ekiplerinin saraylara ulaşmasını sağlamak için, yollarda düzenleme yapılması ve güvenlik önlemlerinin artırılması kararı alındığını belirterek, bu girişimlerinden sonra sarayların, hiç değilse bundan sonra korunmaya alınacağını vurguluyor.

Geçtiğimiz yıl Arena programının or-

taya çıkardığı ve büyük bir skandala dönüşen Dolmabahçe Sarayı'ndaki bakım-sızlık, saraylardan sorumlu TBMM'yi harekete geçirmişti. Çürümeye terk edilen binlerce tarihi eserin yanı sıra, kırılan pa-ha biçilemez mutfak eşyaları tek tek tamir edilmeye başlandı ve saray baştan aşağı elden geçirilerek, yeniden eski görkemine (geç de olsa) kavuşturuldu. TBMM'nin 20. Dönemi'ni değerlendirirken, milli saraylara da özel bir yer ayıran TBMM Başkanı Hikmet Çetin, tek tek, bütün tarihi binalarda süren bakım ve onarım çalışmalarını anlatmayı ihmal etmedi. Ancak toplantıda, yangın ve hırsızlığa karşı alınan önlemlere ilişkin, en ufak bir açıklama yapılmadı. Çünkü tedbirlere ilişkin, fikir teatisi dışında, ortaya konulmuş somut bir iş henüz yok.

Dolmabahçe Sarayı'nın içler acısı durumunu sergileyen televizyon programı, aslında 1952 yılından beri ihmal edilen sarayların, yeniden büyüteç altına alınmasında önemli bir adım oldu. Nitekim skandalın ardından, Milli Saraylar eski Başkanı Erol Eti görevinden alındı ve yerine İsmail Hakkı Celayir getirildi. TBMM'de bu tarihten sonra sık sık inceleme turları düzenledi. İşte bu turların sonucunda, sarayların bakımı yanında, korunması için de, daha önceki yönetimlerin ve TBMM üyelerinin hiçbir önlem almadıkları ortaya çıktı.

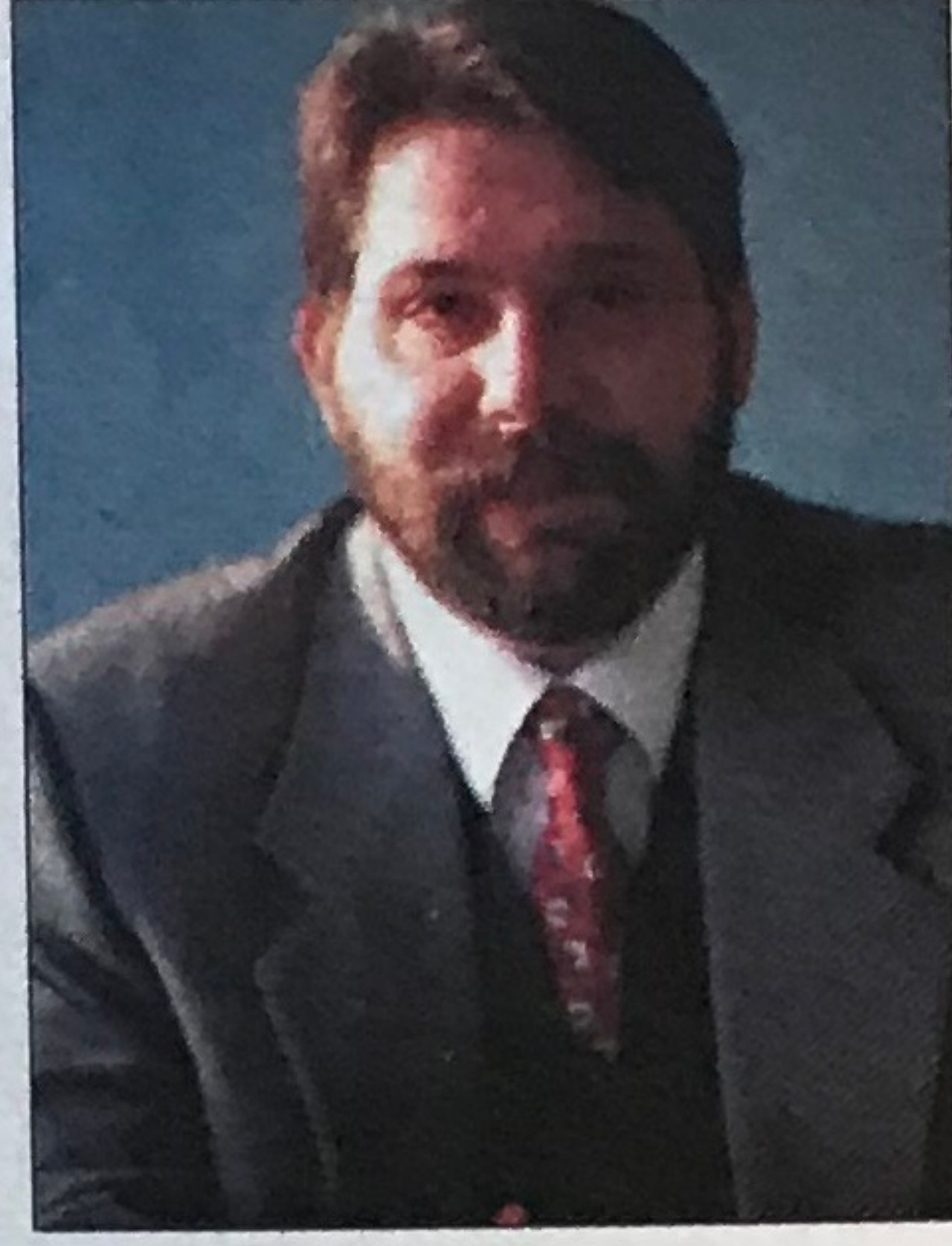
Milli Saraylar Dairesi'nin yeni Başkanı İsmail Hakkı Celayir, sarayların durumlarına ilişkin Nokta'ya yaptığı açıklamada, bugün sarayların hiçbirinde güvenlik sistemi bulunmadığına dikkat çekiyor ve sarayların durumunu şöyle özetliyor: "Geçen sene haziran ayında bu göreve geldim. Benden önce görev yapan insanlardan, bir yurttaş olarak hesap sorma hakkım var. Son derece vahim bir tablo. Teknoloji elinizin altında, her imkânı devlet size vermiş. Bu imkânları kullanmıyorsak, ihmalden başka ne olabilir?"

Celayir'in verdiği bilgiye göre, 1924 yılında saray ve kasırlardaki eserlerin bir envanteri çıkarılmış. Bazı eşyalar, ekonomik sıkıntı nedeniyle, yerli ve yabancı kurum ve kuruluşlara gönderilmiş. 2. Dünya Savaşı yıllarında ise, saraylardaki tüm eşyalar, Sivas'ın Divriği ilçesindeki mağaralarda saklanmış. Savaş bittikten sonra, tekrar getirilmiş. 1952 yılında yeni bir envanter daha yapılmış. Bu iki envanter arasında çok fark yok. Ancak o tarih-

ten bugüne kadar, yani 47 yıldır, hiçbir sayım ve kontrol yapılmamış.

Şu an bu sayımın başladığını belirten Celayir, "Eserler bilgisayarlara kaydediliyor. Disketlerin 5 kopyası alınacak. Bir tanesi Milli Saraylar'da, bir tanesi Mal Saymanlığı'nda, biri Saray Müdürü'nde, biri TBMM Başkanlığı'nda biri de Emniyet Şube Müdürlüğü'nde kalacak. Ne kadar başarılı olacağız bilmiyorum, ama en azından bundan sonra elimizde ne var ne yok bileceğiz. 72.000 objenin kaydedildiği disketler, sigortalı olacak" diyor. Sayımın 1-1,5 yıla kadar ancak tamamlanabileceğini kaydeden Celayir, tarihi eşyalarda ne kadar kayıp olduğunun, ancak sayım tamamlandıktan sonra ortaya çıkacağını söylüyor. TBMM Güvenlik Koordinasyon Kurulu'nun incelemesinin ardından ortaya çıkan "güvenlik" sorununu çözmek için kolları sıvayan Milli Saraylar Daire Başkanlığı, yangın konusunda uzman bir isim olan Prof.Dr. Abdurrahman Kılıç'ın da yardım ve tavsiyeleriyle, şimdi yıllardır ihmal edilen tarihi hatayı düzeltmeye çalışıyor. İlk olarak itfaiye sistemini baştan aşağı değiştirmeyi hedefleyen başkanlık, bunun için 5 kişiden oluşan bir çekirdek kadro kurmayı amaçlıyor. Konuya ilişkin dosya, TBMM Divan Kurulu'na gitmiş durumda. Ancak tatile giren meclisin, bu konuyu ne zaman karara bağlayacağı henüz belli değil. Hırsızlığı önlemede bugüne kadar hiçbir güvenlik tedbiri almayan devlet yetkililerinin, bu ayıplarını gidermek için de bir dizi çalışma başlatan Milli Saraylar Daire Başkanlığı, kamera ve kapalı devre televizyon ile, eşyaların üzerine yapıştırılacak alarm cihazlarının takılması konusunda çalışmalar yürütüyor. İhale yöntemiyle alınacak güvenlik cihazlarının ihalesi önümüzdeki ay yapılacak. Yangını önlemek için alınacak cihazların karşılanması için bütçesi yetmeyen başkanlık, geçici bütçeden ödenek ayrılmadığı için, yeni bütçeyi bekliyor.

Milli Saraylar Daire Başkanı Celayir, itfaiyenin yeniden yapılandırılması konusunda da şunları söylüyor: "5 kişilik bir çekirdek kadro oluşturuyoruz. Tabii modern aletlerle donatarak. Tepemizde Şişli

**Çalışma Bakanı
Hakan Tartan**

İtfaiyesi var. Ama yangın durumunda, İstanbul trafiğinde bir saatte gelemiz. Bu zaman dilimi içinde bir ön tedbir, yani ilk müdahaleyi yapacak kadro oluşturuyoruz. Bizim buradaki önceki yangıncıların kadroları değiştirilmiş. Hepsi koruma müdürü olmuş. İtfaiye erlerinin hiçbirisi sarayda yok, daha doğrusu var da başka görevlerde. Yasal olarak da çalıştıramıyorsunuz.

Bunların karşısında bir tedbir almak zorundayız. Bu ekip, sadece Dolmabahçe'de olacak. Ancak diğer saray ve kasırlarda da çalışacak."

Dolmabahçe Sarayı'nda, şu anda yangın söndürmek için hiçbir sistem bulunmadığını, sadece bodrumda çıkan yangını söndürmek için, bir soğutma cihazı olduğunu belirten Celayir, "Yeni bir alet geliştirilmiş. Uçaksavar gibi... Tekerlekli ve sarayın bahçesinde yangın esnasında konuşturulabiliyor. Birçok açıdan sarayın üzerinde su perdesi yaratıyor. Büyük bir soğutma ile, alevin büyümesini engelliyor. Elemana vereceğimiz parayı, bu tür aletlere yatıracağız. 25 dakika içinde söndüremezsek, orduyu da getirsek söndürülemez, çünkü saray ahşap" diyor. Sarayların güvenliği olmadığını da ifade eden Celayir, gelişmiş teknolojinin Türkiye'de de varolmasına karşın, dünyanın bütün ülkelerinde kapalı devre televizyon, ya da termal kamera sistemlerinin müze ve saraylarda olmasına, hatta Türkiye'de artık iş merkezlerinde bile görülmesine karşın, hiçbir saray ve tarihi mekânda bunların olmadığına dikkat çekiyor:

"Her yerde rastladığımız güvenlik sistemlerinin, saraylarda da kurulması lazım. Yeni bir yöntem üzerinde duruyoruz. Tarihi eserlerin üzerine gözle görünmeyen bir malzeme yapıştırıldığında, sadece metalik olarak dedektör tarafından okunabilen etiketlendirme yöntemi yapılacak. Kapıdan geçerken alarm verecek. Plan safhasını geçtik. Araştırma yapıldı. Proje geliştirildi. TBMM'ye teklif ettik. Dosyamızda idari bakımdan 1-2 noksanlık vardı. Şimdi ihale dosyası hazırlayıp, ihaleye çıkacağız. Uluslararası firmalar da katılacak buna. Bu sadece Dolmabahçe'yi değil, hepsini kapsayacak. Bir aya kadar ihaleye çıkarılacak."